

Prof. dr STEVAN LILIĆ
dr DRAGAN PRLJA

PRAVNA INFORMATIKA
VEŠTINA

Beograd, 2010.

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	9
----------------	---

DEO I TEORIJSKI OKVIRI

GLAVA 1	
KIBERNETIKA.....	13
1.1. NASTANAK KIBERNETIKE.....	13
1.2. PROCES UPRAVLJANJA KOD ŽIVOTINJA I MAŠINA.....	13
1.3. KIBERNETIKA I DRUŠTVO.....	14
1.4. KONCEPTUALNA PITANJA KIBERNETIKE.....	15
1.5. POJMOVNA I TERMINOLOŠKA PITANJA.....	16
1.6. ZNAČAJ KIBERNETIKE DANAS.....	18
GLAVA 2	
PРАВNA KIBERNETIKA.....	20
2.1. UVOD.....	20
2.2. STRAH OD „ROBOTIZACIJE PRAVA“.....	20
2.3. KOMUNIKACIJE I PRAVO (NORBERT VINER).....	21
2.4. JURIMETRIJA (LI LEVINDŽER).....	22
2.5. KIBERNETIKA I PRAVO (Đ. A. KERIMOV).....	24
2.6. KIBERNETIZACIJA PRAVA (VIKTOR KNAP).....	25
2.7. PRETRAŽIVANJE PRAVNIH TEKSTOVA (LEJMAN ALEN).....	26
2.8. PРАВNI EKSPERTNI SISTEMI (J. BING, R. SASKIN).....	27
GLAVA 3	
OD PРАВNE KIBERNETIKE DO PРАВNE INFORMATIKE.....	36
3.1. GENEZA PРАВNE INFORMATIKE (MARIO LOZANO).....	36
3.2. KARAKTER PРАВNE KIBERNETIKE.....	37
3.3. PODELA („GRANE“) PРАВNE KIBERNETIKE.....	38
3.4. METODI I TEHNIKE PРАВNE INFORMATIKE.....	42
GLAVA 4	
PRAVO U INFORMATIČKOM OKRUŽENJU.....	45
4.1. INFORMATIKA.....	45
4.2. INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I PRAVO.....	47

DEO II
PRIMENA INFORMATIKE U PRAVU

GLAVA 1	
PODRUČJA PRIMENE INFORMATIKE U PRAVU	57
1.1. INFORMATIČKA FUNKCIJA DRŽAVE	57
1.2. PRIMENA INFORMATIKE NA PODRUČJU ZAKONODAVSTVA	59
1.3. PRIMENA INFORMATIKE U PRAVOSUĐU	61
1.4. PRIMENA INFORMATIKE U JAVNOJ UPRAVI	63
1.5. PRAVNI DOKUMENTI	64
1.6. BAZE PRAVNIH PODATAKA	65
GLAVA 2	
PRAVNI INFORMACIONI SISTEMI	66
2.1. PODOBNOST PRAVA ZA INFORMATIZACIJU	66
2.2. PORAST (POPLAVA) PRAVNIH INFORMACIJA	67
2.3. DINAMIKA PRAVNOG PORETKA	68
2.4. SISTEM PRAVNIH INFORMACIJA I PRAVNI INFORMACIONI SISTEM	68
2.5. POSEBNA PITANJA OBRADJE PRAVNIH INFORMACIJA	71
2.6. PREDNOSTI KOMPJUTERSKI ORIJENTISANIH PRAVNIH INFORMACIONIH SISTEMA U ODNOSU NA KLASIČNE SISTEME PRAVNIH INFORMACIJA	76
2.7. CILJEVI PRAVNOG INFORMACIONOG SISTEMA	77
GLAVA 3	
INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I UPRAVNI POSTUPAK	79
3.1. PRAVNI POSTUPCI I INFORMATIKA	79
3.2. UPRAVNI AKTI I KOMPJUTERSKA TEHNOLOGIJA	79
3.3. UPOTREBA SAVREMENE TEHNOLOGIJE U UPRAVNOM POSTUPKU	82
3.4. AUTOMATIZOVANE EVIDENCIJE	83
GLAVA 4	
ELEKTRONSKA UPRAVA (E-GOVERNMENT)	85
4.1. POJAM ELEKTRONSKE UPRAVE	85
4.2. SERVISI ELEKTRONSKE UPRAVE	87
4.3. PRAVNI OKVIR E-UPRAVE U EVROPSKIM ZEMLJAMA	88
4.4. PRAVNI OKVIR E-UPRAVE U SRBIJI	91

GLAVA 5	
ELEKTRONSKA TRGOVINA (E-COMMERCE)	96
5.1. POJAM ELEKTRONSKE TRGOVINE	96
5.2. PRAVNA REGULATIVA ELEKTRONSKE TRGOVINE	97
5.3. ELEKTRONSKI POTPIS	98
5.4. ZAKON O ELEKTRONSKOJ TRGOVINI	99
5.5. ZAKON O ELEKTRONSKOM DOKUMENTU	101
GLAVA 6	
KOMPJUTERSKI KRIMINAL	103
6.1. KOMPJUTERSKI KRIMINAL	103
6.2. POJAM KOMPJUTERSKOG KRIMINALITETA	104
6.3. KARAKTERISTIKE UČINILACA	104
6.4. KOMPJUTERSKA KRIVIČNA DELA	106
6.5. SAJBERKRIMINAL	108
GLAVA 7	
PRAVO PRIVATNOSTI I INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA	112
7.1. TZV. NAPAD NA PRIVATNOST	112
7.2. POJAM „PRIVATNOSTI“ (PRIVACY)	112
7.3. ZAŠTITA PODATAKA U KOMPJUTERIZOVANIM SISTEMIMA	114
7.4. PRAVNI OKVIRI ZAŠTITE	115
7.5. KARAKTERISTIKE ZAKONODAVSTVA ZA ZAŠTITU PODATAKA	116
7.6. POSEBNA TELA I ORGANI	118
7.7. OMBUDSMAN ZA ZAŠTITU PODATAKA (DATA PROTECTION OMBUDSMAN)	118
7.8. PRIKUPLJANJE PODATAKA	121
7.9. KONVENCIJA SAVETA EVROPE (1981)	121
7.10. ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI U NAŠOJ ZEMLJI	124

DEO III
DODACI

1. STANDARDI ZA IZRADU SEMINARSKIH RADOVA	129
2. METODOLOGIJA IZRADJE SEMINARSKOG RADA	132
3. MODEL (PRIMER) SEMINARSKOG RADA	136
4. PRIMER PREZENTACIJE SEMINARSKOG RADA	144
ODABRANA STRUČNA LITERATURA	147

PREDGOVOR

Novim nastavnim programima, koji su rađeni prema zahtevima tzv. Bolonjske deklaracije, predviđeno je da na pravnim fakultetima *pravna informatika – veština* bude opšteobavezan predmet na prvoj godini studija. *Pravna informatika – veština* proizašla je iz potrebe da se studentima pravnih fakulteta koji pohađaju kurs iz ovog predmeta obezbedi odgovarajući udžbenik, pošto su prethodna izdanja *Pravne informatike* i *Internet vodiča za pravnike* u potpunosti ispunili svoju nastavnu i edukativnu svrhu.

Imajući u vidu veoma brz razvoj informatičke tehnologije u oblasti prava, ovo izdanje *Pravna informatika – veština* u pogledu sadržine usklađeno je sa novim tokovima razvoja informatičke tehnologije u ovoj oblasti, kao i sa odgovarajućim potrebama nastave.

Koristimo priliku da se zahvalimo na saradnji i podršci studentima koji su, svojim zalaganjem u nastavi i izradom seminarskih radova, doprineli da se predmet *pravna informatika – veština* približi svetskim i evropskim akademskim standardima. Želimo ovom prilikom da se zahvalimo mr Mirjani Drenovak, saradnici u nastavi Pravnog fakulteta u Beogradu, koja je svojim sugestijama značajno doprinela kvalitetu i aktuelizaciji tema koje su predmet ovog udžbenika.

Beograd, septembar 2009.

Autori